

Valtiovarainministeriö

OSAKESÄÄSTÄJIEN KESKUSLIITON LAUSUNTO – ARVOPAPERIKESKUSASETUS-HANKE, VM033:00/2014

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Osakesäästäjien Keskusliitolta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Lausunnoissa pyydetään keskittymään ehdotuksiin osakeomistusten yleisöjulkisuuden turvaamisesta sekä viranomaisten tiedonsaannin turvaamisesta, kun tiedot omistajista ovat ulkomaisessa arvopaperikeskuksessa tai ulkomaisessa säilyttäjäpankissa.

Osakesäästäjien Keskusliitto kiittää mahdollisuudesta kommentoida luonnosta ja lausumme seuraavaa.

Omistusten läpinäkyvyydestä yleisesti

Sekä G20 maiden yhdessä laatimat omistusten läpinäkyvyyttä koskevat periaatteet että nyt käsillä oleva Euroopan unionin arvopaperikeskusasetus korostavat tosiasiallisen edunsaajan (beneficial owner) tunnistamisen tärkeyttä.

Suomessa ja muissa Pohjoismaissa omistusten läpinäkyvyys on jo pitkään ollut monia maita edellä. Nyt Euroopan unionin arvopaperikeskusasetus on laadittu siinä tarkoituksessa, että moniportaisista hallinto- ja säilytysmalleista siirryttäisiin vähitellen yksinkertaisempiin ja läpinäkyvämpiin omistusmalleihin myös muualla Euroopassa.

Tätä taustaa vasten on erikoista, että Suomessa lainsäädäntöä halutaan viedä päinvastaiseen suuntaan ja vieläpä arvopaperikeskusasetuksen tavoitteiden ja hengen vastaisesti. Arvopaperikeskusasetus vaatii jatkossa arvopaperikeskuksia tarjoamaan sijoittajakohtaisia tilejä.

Omistusten yleisöjulkisuudesta

Esityksen mukaan tilinhoitajalla ja hallintarekisteröinnin hoitajalla olisi oltava luotettava järjestely, jolla sen tietojärjestelmästä voitaisiin Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämän käyttöliittymän välityksellä hakea jokaisen saataville ajantasaiset omistajatiedot Suomen kansalaisten sekä suomalaisten yhteisöjen ja säätiöiden omistamista suomalaisen yhtiön liikkeeseen laskemista osakkeista.

Tietosuoja-valtuutettu on esittänyt omat epäilyksensä omistustietojen julkisuuden toteuttamisen lainmukaisuudesta. Osakesäästäjien Keskusliitto haluaa todeta, että omistusten yleisöjulkisuus on tärkeystään huolimatta toissijainen asia suhteessa osakasoikeuksien toteutumiseen ja säilytyksen turvallisuuteen. Esityksen malli tuntuu alttiilta erilaisille tietoteknisille ongelmille liittyen tietoyhteyksiin, järjestelmien toimivuuteen ja tietojen ajantasaisuuteen.

Osakasoikeudet

Osakeyhtiöiden täytyy osakeyhtiölain mukaan ylläpitää ajantasaista osakasluetteloa, joka arvo-osuusjärjestelmässä olevien kotimaisten osakeyhtiöiden osalta laaditaan arvopaperikeskuksessa arvo-osuustilikirjausten pohjalta. Kyseinen osakasluettelo tuo osakkeenomistajille myös osakkeisiin kuuluvat yhtiöoikeudelliset oikeudet, jotka ovat keskeinen peruste ylipäänsä omistaa osakkeita.

Esityksessä velvollisuus ajantasaisen osakasluettelon pitämiseen siirrettäisiin arvopaperikeskukselta yhtiölle tai sen hallitukselle. Osakesäästäjien Keskusliitto esittää huolensa tämän järjestelyn yhtiölle mahdollisesti aiheuttamista kustannuksista.

Osakesäästäjien Keskusliitto vastustaa myös esityksen kohtaa, jossa osakasluetteloon ei enää merkittäisi osakkeenomistajan osoitetta. Osakeyhtiölaissa on lukuisia määrävähemmistöä (10%) koskevia oikeusturvakeinoja. Osoitetietojen poisjättäminen vaikeuttaa määrävähemmistön kokoamista ja sitä kautta heikentää vähemmistöoikeuksien toteutumista.

Yksilöllinen asiakaserottelu

Moniportaiseen säilytykseen siirtymistä on usein perusteltu kustannussäästöillä. Sijoittajille aiheutuisi ylimääräisiä kustannuksia yhtiöoikeudellisten oikeuksiensa käytöstä muun muassa yhtiökokoukseen osallistumisen yhteydessä. Lisäksi yhtiöille aiheutuisi kustannuksia todellisten omistajiensa selvittämisestä sekä ajantasaisen osakasluettelon ylläpitämisestä.

Tällä hetkellä suomalaisten osakkeenomistajien säilytyskustannukset ovat esityksen perusteluista poiketen jo nykyisellään kansainvälisesti hyvin kilpailukykyisellä tasolla.

Moniportaiseen säilytykseen liittyy myös yksilöllisen asiakaserottelun vaihtoehdossa riski säilytysyhteisön konkurssista, jolloin säilytyksessä olevat arvopaperit voivat jäädä konkurssipesään selvittelyn ajaksi jopa moniksi vuosiksi ilman omistajan mahdollisuutta hallinnoida omaisuuttaan. Osakesäästäjien Keskusliiton mielestä mahdollisuutta tämän riskin toteutumiseen ei tule edes tarjota sijoittajille.

Yhteenveto

Suoran omistuksen malli on edelleen tehokkain, läpinäkyvin ja luotettavin malli sekä omistajien yhtiöoikeudellisten oikeuksien hallinnoimiseksi että omistustietojen reaaliaikaisen julkisuuden varmistamiseksi. Ehdotetussa mallissa tilinhoitajalla ja hallintarekisterin hoitajalla tulee olla järjestely, jolla sen tietojärjestelmästä voitaisiin Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämän käyttöliittymän välityksellä hakea jokaisen saataville ajantasaiset omistajatiedot. Jää epäselväksi pystyttäisiinkö nämä tiedot täsmäyttämään yhtiön todelliseen omistajaluetteloon ja näin varmistumaan tietojen oikeellisuudesta.

Osakesäästäjien Keskusliiton mielestä hallintarekisteröintiä ei tule laajentaa kotimaisiin omistajiin, koska suora omistus on osakkeenomistajan kannalta yksinkertaisin ja luotettavin säilytysmalli.

OSAKESÄÄSTÄJIEN KESKUSLIITTO RY

Antti Lahtinen
toimitusjohtaja